

Lietuvos nacionalinė
M.Mažvydo biblioteka

DIRVA

Nr. 55

Gegužės-May 11, 1960

Cleveland, Ohio

CHRUŠČIOVAS GRASINA RAKETOMIS JAV BAZĖMS

Herteris pabrėžė, kad žvalgyba bus tęsiama

Sovietijos diktatorius Chruščiovas įspėjo, kad sovietinės raketos būsiančios panaudotos prieš karines bazes tuose kraštuose, kurie leidžia amerikiniams lėktuvams išskristi į Sovietijos teritoriją žvalgybos atlikti.

Tas viešas pareiškimas buvo padarytas Čekoslovakijos ambasados suruoštame priėmime. Vėliau Chruščiovas, kaip patiriamas iš diplomatinio sluoksnio, dar atskirai pakartojo tuos grasinimus Pakistano ir Norvegijos pasiuntiniams. Pakistano ambasadoriui Salman Ali jis pareiškė, kad Pešavaras, iš kurio pagal sovietinę versiją turėjęs paskirti gegužės 1 numuštas amerikinis lėktuvas, esąs sovietinės gynybos žemėlapiuose paženklintas apskritimu.

Sovietinė spauda pilna piktybų puolimų prieš "amerikinę provokaciją" ir "Pentagono pamišėlius". Lėktuvą numušusio dalinio karininkai ir kareiviai apdovanoti pasižymėjimo ženklais, laikraščiai kasdien vis skelbia naujas detales iš belaisvėn pa-

7500 rublių ir įvairios užsieninės valiutos, du auksiniai rankiniai laikrodžiai, keletas aukso žiedų, specialiai adata sunuodais, kad nelaimės atveju galėtų nusizuoti, ir begarsinis pistoletas.

Uždavinį jis vykdęs amerikinės žvalgybos organizacijos CIA pavedimu.

JAV vyriausybės įstaigos iš dalies pripažino Chruščiovo kaltinimus, prez. Eisenhowerio apribotą pareiškimo paskelbimą, kad "neginkluotas civilinis lėktuvas" greičiausiai vykdęs informacijų rinkimo uždavinį, skridamas skersai sovietų teritorijai.

Tačiau valstybės departamento pareigūnai atsisakė pareikšti, kokių mastu Chruščiovo kaltinimai yra teisingi. Taip pat nesakoma, ar įskridimų į Sovietiją būta anksčiau (Chruščiovas pareiškė, kad Sovietijoje būvęs įskridęs vienas amerikinis lėktuvas balandžio 9), nors pastebima, kad tokios misijos "išilgai Sovietijos sienų" jau vykdamos nuo 1956 metų.

Pakistaną ir Norvegiją gąsdina sovietų grasinimai. Pakistanas pareiškė, kad jis planuoja griežtą protestą Jungtinėms Valstybėms, jei išaiškės, kad lėktuvas tikrai buvo sustojęs Pešavare, prieš pakildamas skridimui per Sovietijos teritoriją.

Norvegijos pasiuntinys Paul Koht kreipėsi į valst. sekr. Herterį teiraudamasis, ar lėktuvas tikrai turėjęs skristi į Norvegiją, tačiau jam buvo atsakyta, kad ne. Pagal Norvegijos susitarimus su NATO, tame krašte nėra sąjungininkų bazių, bet kartais jų bazės panaudojamos Arkties zonoje skraidantiems lėktuvams, tačiau jie turi laikytis toli nuo Sovietijos sienų.

Washingtono iš dalies savų politikų, šalia pasipiktinimo, pasigirdo daug priekaištų CIA organizacijai, kad ji gaunanti daug pinigų savo reikalams, bet dažnai suklumpanti.

Pirmadienį buvo sušauktas nepaprastai slaptas posėdis, kuriame dalyvavo eilė abiejų partijų lyderių, ir valst. sekr. Herter bei CIA viršininkas Dulles padarė pranešimus. Po posėdžio susidarė įspūdis, kad kvietieji politikai iš jo išėjo visiškai nuraminti, o valstybės sekretorius padarė pareiškimą, kad to pobūdžio operacijos bus tęsiamos, norint pasaulį apsaugoti nuo netikėtos komunistinės agresijos.

Valst. sekr. Herter pareiškė, kad tai daroma pagal 1947 m. priimtą Tautinio Saugumo Aktą, ir prez. Eisenhoweris, vos tik perėmęs prezidento pareigas prieš 7 metus, išleides direktyvas "visais galimais būdais rinkti informaciją, reikalingą JAV ir laisvajam pasauliui apsaugoti nuo netikėto užpuolimo". Pagal prezidento direktyvas, informacijos renkamos įvairiais keliais, jų tarpe "intensyvia aviacine žvalgyba, vykdoma neginkluotų civilinių lėktuvų".

Spaudos sekr. Hagerty paneigė kai kurių laikraščių pranešimus, kad prezidentas įsakęs sustabdyti visus skridimus virš arba arti komunistinių teritorijų.

U-2 lėktuvo konstruktorius C. L. Johnson pareiškė, kad jis su savo pagalbininkais atidžiai stebėjęs sovietų paskelbtą nuotrauką, kurioje turėję būti vaizduojami sudužusio lėktuvo likučiai, ir priėjęs išvados, kad tai buvusios ne U-2 dalys, o kažkurio sovietinio bombonešio. Jis stebisi, kodėl Chruščiovas turėjęs rodyti ką kita, jei U-2 tikrai sudužo. Be to, lėktuvas krisdamas degęs, tad kaip išlikę nesudegę piloto fotografuoti filmai?

TERESĖ STASAITĖ, lankanti baleto studiją, gegužės 14 d. dalyvaus jaunųjų menininkų varžybose, įvykstančiose Clevelande.

BRAZILIJOS VYRIAUSYBĖ NAUJOJE SOSTINĖJE

Šimtametę Brazilijos valdovų svajonę įvykdė prezidentas Juscelino. — Naujoji sostinė Brasília buvo pradėta statyti tik prieš 3 metus. — Iškilmingos sostinės įkurtuvės įvyko 1960 balandžio 21, dalyvaujant 300,000 svečių. — Iškilnių programa truko keturias dienas. — 56 valstybių, su kuriomis Brazilija palaiko draugiškus santykius, ambasadoriai, jų tarpe ir Nepriklausomos Lietuvos atstovas, dalyvavo įkurtuvėse kaip Brazilijos vyriausybės garbės svečiai.

Brazilijos prezidentas Juscelino Kubitschek įeis istorijon, kaip naujos Brazilijos sostinės įkūrėjas, nors jau 1789 metais brazilų patriotai buvo numatę perkelti iš Rio de Janeiro

CIA pareiškė, kad ji visiškai pasitikinti pilotu, bet kai kurie diplomatai pradeda įtarti, kad Powers istorijoje būtų išdavimo. Esą, kaip galėjo 65,000 pėdų aukštį raketa numuštas lėktuvas išlaikyti nesugadintą visą inkriminuojančią medžiagą, įskaitant filmus?

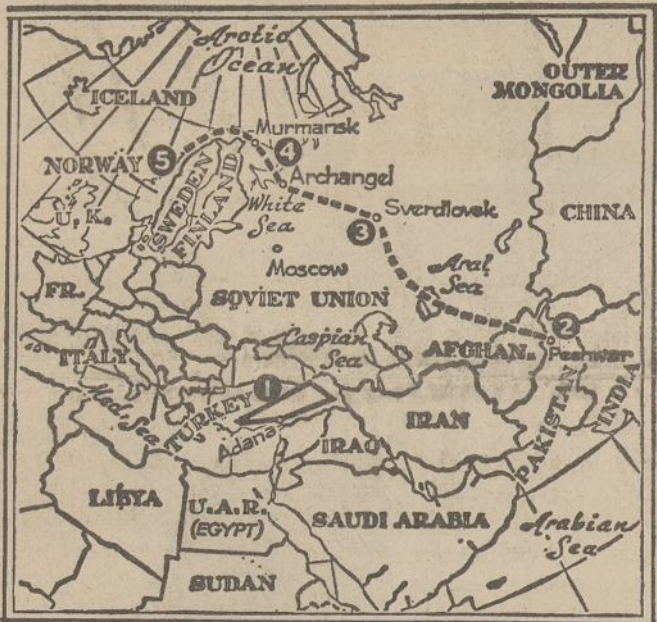
valdžios užsimojimai. Po trejų metų įtempto (dieną ir naktį) darbo visiškai dykoj vietoj iškilo moderniškiausių linijų namai, dangoraižiai, plačiausios asfaltu išlietos, be sankryžų pagrindinės susisiekimo arterijos, 24 kilometrų ilgio dirbtinis ežeras apsupo iš dviejų pusių BRASILIA--toks sostinės vardas--žodžiu, tai kas buvo įmanoma atlikti faraonams vergų jėga, čia buvo atlikta prezidento Juscelino pasiryžimu, optimizmu ir energija.

Daugybė žmonių jį kritikavo (dar ir dabar kritikos nesiliauna), įtarinėjo, net šmeižė, bet jis nekreipė dėmesio: nė vieno žurnalisto nepatraukė atsakomybėn, nesiteisino, negaišo, nesustojo... Pagaliau ir prieštari (opozicija) turėjo pripažinti jo nuopelną. Ir niekas nesistebėjo, kad šis jaunas prezidentas iškilnių metų keleto kartų iš susijaudinimo šluostėse ašaras.

Į sostinės įkurtuves žmonės plūdo, kaip į atilaidus. Visi keliai buvo pilni automobilių. Turtuoliai, įsidėję duonos ir vandens bei skanėstų (nes niekas netikėjo, kad naujas miestas gali aprūpinti keletą šimtų tūkstančių svečių), smalsuoliai, biznieriiai, patriotai,...--traukė žemės keiliu. Ir tie keliai buvo nauji, ryšiai su statoma sostine išvesti. Daug kas tikėjo teksiant nakvoti lauke, nes jokie viešbučiai, ypač kad jie buvo rezervuoti garbės svečiams, negalėjo tiek svečių priglausti. Valdžios svečiai skrido lėktuvais. Vien ambasadoriams buvo skirti trys lėktuvai, nes jų buvo daugiau nei pusė šimto.

Lietuvos atstovas Rio de Janeiro Dr. Frikas Mejeris, gavęs iš Diplomatijos šefo min. Lozoračio kredencialus atstovauti Lietuvos Respubliką įkurtuvių iškilmėse, kaip ambasadorius ypatingo misijoj, išskrido į Brasília balandžio 20 d., kur 17 val. jau dalyvavo iškilmingame aukšinių sostinės raktų įteikime prezidentui. 19 val. atvyko iš Romos Šv. Tėvo atstovas kardinolas Gezeira. 23:30 val. jis atlikė iš-

(Nukelta į 2 psl.)

Incidento versijos: JAV iš karto buvo paskelbusi, kad U-2 lėktuvas turėjęs skraidyti Turkijoje (1). Maskva skelbia, kad jis pakilęs iš Pešavaro (2) ir per Murmanską (4) turėjęs nuskristi į Norvegiją (5), bet buvęs numuštas ties Sverdlovsku (3).

tekusiojo piloto "prisipažinimų". Esminės tų "prisipažinimų" vietas paskelbė pats Chruščiovas paskutiniame nepaprastosios aukščiausiojo sovietų sesijos posėdyje, vadinamajame deputatams jo kalbą palydint triukšmingais apdovanojimais ar piktais šūkiais--žiūrint, ko kurioje vietoje reikalauja agitpropinė rezisūra.

Chruščiovo teigimu, numuštojo lėktuvo pilotas priklausęs vadinamam 10-10 daliniui, kurio bazė yra Adanoje, Turkijoje. Balandžio 27 jis išskridęs į Pešavarą Pakistaną, kur gegužės 1 gavęs uždavinį perskristi į Norvegiją, nufotografuojant atitinkamas Sovietijos vietas. Sovietai jį sekę virš savo teritorijos 4 valandas, po to buvęs duotas įsakymas jį numušti.

Numuštojo lėktuvo pilotas iššokus parašytu. Pas jį rasta

Valstybės departamento paskelbtame pareiškime pabrėžiama, kad tokių priemonių Ameriką griežtis privertė geležinės uždaros uždangos ir nuolat gresiantis netikėto užpuolimo pavojus iš sovietų pusės.

Tas valstybės departamento pareiškimas iššaukė didelį nervingumą ir susirūpinimą ne tik JAV sąjungininkų tarpe, bet ir pačiame Washingtono.

Sąjungininkai, ypač anglai, būkštuoja, kad dėl to incidento galinti suirti viršūnių konferencija, jei dar neprasidėjus. Tiesa, sovietų notoje Britanijos vyriausybės išreiškiama viltis, kad konferencija būsianti sėkminga, nepaisant naujai iškilusių sunkumų, tačiau sovietai iš incidento pačioje konferencijos išvakarėse susikalė didelį propagandinį kapitalą, kurį jie sugebės sėkmingai išnaudoti.

Mirė vysk. Vincentas Padolskis

Iš Romos gauta trumpa žinia, kad ten gegužės mėn. 6 d. mirė vyskupas Vincencas Padolskis. Tai, palyginti, jaunas žmogus, gimęs 1904 Virbalio miestely. Teologijos mokslus yra ėjęs Romoje ir Friurge (Šveicarijoje). Mokėjo daug kalbų, aktyviai reikėsi ir lietuvių tremtinių gyvenime.

Su vyskupo V. Padolskio mirtimi išretėjo ir lietuvių vyskupų, pasitraukusių į laisvuosius Vakarus, eilės. Neseniai netekome arkivyskupo J. Skvirecko. Taigi da-

bar likęs tik vysk. V. Brizgys.

Vysk. V. Padolskis į kunigus buvo įšventintas 1927 m. Virbalyje. Vėliau profesorius Vilkauskio kunigų seminarijoje, Vytauto Didžiojo Universiteto Teologijos fakultete. Vyskupu buvo įšventintas 1940 m. Nuo 1951 m. Romoje vadovavo šv. Kazimiero Kolegijai.

Nuotraukoje vysk. V. Padolskis matomas pagarsėjusioj Flossenburgo KZ, kur po karo vyko pastatytos koplyčios įšventinimo apeigos. Dirvos nuotrauka.

Draugas Don Camillo

Giovanni Guareschi

CELĖ EINA IŠPAŽINTIES

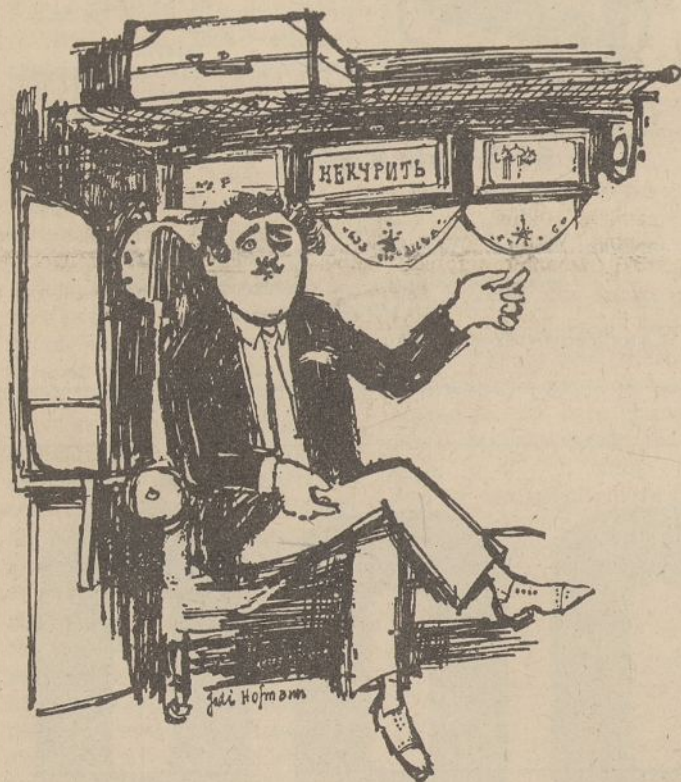
Don Camillo norėjo vėl išsi-traukti kišeninį kalendorėlį, kad į jį įtrauktų paskutiniuosius įvykius, bet nespėjo, nes duryse pasirodė draugas Capece Salvatore.

Šaltieji kompresai buvo parodę savo veikimą, ir kraujopatyviusi sritis aplinkui kairiąją akį dabar spindėjo pasakišku, įvairių atspalvių mėlynumu.

--Drauge,--pasakė jis, sėdamasis priešais Don Camillo,--taigi, tūlas geria degtinė, tartum senis, ar ne, o gėrimas tikrai yra degtinė. Po to atsitinka, kas Dievui patinka, o atsitikus--jau pervėlu. Ar aš aiškiai išsireiškiau, drauge?

Don Camillo linktelėjo.

--Drauge,--tesė antrasis,--Kapo man pasakė: mes atsi-skaitysime vėliau. Na, dabar yra taip: veide turiu pamėlynavusią akį, o pakaušyje gužą,--didumo, kaip kiaušinis. Ir dabar klausiu jus: kodėl dar jūs norite mane nubauti? Kam tie papeikimai? Mano žmona yra partietė ir kiekvieną vakarą tupi būstinėje, ir įsivaizduok, jei ji užuos tuos papeikimus... Tau visiškai aišku,

--Ar aš aiškiai išsireiškiau, drauge?

drauge? Ji yra jauna, karšta, ji yra pavydi, ji užkurs man pragarą! Tu namie turi ponitę, kuri po visa to, ką teko girdėti, taip pat nesanti pėsčia... Taigi, tu gali mane suprasti, drauge...

--Nesirūpink, drauge,--nura-mino jį Don Camillo,--Aš pakalbėsiu su Kapo.

Antrasis pašoko ant kojų, ir jo veidas spinduliavo:

--Capece Salvatore!--sušuko jis, pagriebdamas Don Camillo ranką ir ją audringai kratydamas. --Jei kada nors atvažiuosi į Neapolį, tai klausk tik Capeces Salvatore, Mane kiekvienas pažįsta.

Dabar reikalai buvo taip susi-vėję, kad Don Camillo būtinai turėjo užsirašyti keletą pastabų. Bet buvo lyg užburta, ir jis

šiandien negalėjo nė pagalvoti apie užrašų knygelės papildymą.

Vos tik draugas Capece Salvatore išėjo iš kupės, joje atsirado draugas Peratto.

Jis buvo realus piemontietis, ir tuoj pat pradėjo kalbėti apie esminį punktą:

--Drauge,--prabilo jis, įsitaisęs priešais Don Camillo,--vakar vakare mes turėjome per daug gerą nuotaiką. Tai atsitinka, kai beatodairiškai geriama. Bet dabar degtinės tvaikas išgaravo. Kapo tesako, ką nori, bet aš esu profesionalas fotografas ir žinau, kas tinka, kas ne. Čia yra filmas, kurį aš fotografavau, kai tu šokai. Daryk su juo, ką nori.

Don Camillo paėmė filmo kasete, kurią jam antrasis padavė.

--Aš tau esu labai dėkingas, drauge,--atsakė jis,--tai labai padoru iš tavo pusės.

Draugas Peratto atsistojo.

--Tai profesinės etikos klausimas,--sumurmėjo jis,--bet ne vien tik tai. Tai yra ir solidarumo aktas, nes aš namie turiu toki dyglį, kuris kiekvieną dieną darosi pavydulingesnis. Draugui

UŽ AR PRIEŠ MODERNŲJĮ MENĄ?

HENRIKAS ŽEMELIS

B. Railos įdomios akimirkos apie vieną iš didžiųjų moderninio meno pirmatakūnų Cezanne, galutinai neatsakė į klausimą, kuris sukelia nemažai ginčų ne tik mūsų menu besidominančioje visuomenėje, bet ir kituose vakarų kraštuose, kur moderniojo meno kūrėjai baigia iš parodų išstumti kitų srovių menininkus ir užkariauti vispusišką meno žinovų ir kritikų pripažinimą.

Bet B. Raila vertas pagarbos už tai, jog jis iškėlė tą klausimą ir vaizdingom apybraižom apie Cezannes gyvenimą ir jo kovą už naują meno išreiškimo linkmę, parodė daug kam iš mūsų, kad kalbėdami apie meną, kritikuodami tą ar kitą dailininką, smerkdami vieną ar liaupsindami kitą kūrinių--turime pirmiausia susipažinti su meno raidos istorija, pasižvalgyti ten, kur tos ar kitos meno kryptys yra gimusios, kaip jos plėtojosi, kaip vertina pasaulio meno žinovai ir muziejai. Ir tik tada daryti vieną ar kitą sprendimą.

Tik nelabai norėčiau sutikti, kad mūsų realistai dailininkai yra modernistų puolimo aukos. Stebint mūsų, tiesa, labai kuklią meno klausimais literatūrą ir retkarčiais pasirodančius straipsnius, galvočiau priešingai--modernistai yra tie nuolatiniai taikiniai, į kuriuos šauda ir jų kolegos ir žiūrovai. Jie vadinami revoliucionieriais, nemoką piešti dailininkai ir šarlatanai, kurie meno vardu bando išniekinti tikrąjį meną, su savo nieko nesakančiais "kleckiniais" paveikslais nori išstumti "tikrojo meno" atstovus, piešančius berželius prie kelio ar smūkelius prie sienos gryčios... Ir pagaliau iš tų visų antimodernistų argumentų skambiausiai skamba šis--pasižiūrėkite į mūsų meno parodas, kurių daugiausia paveikslų išparduodama?

Toks yra faktas mūsų pačių kieme, bet tuo nesibaigia meno istorija ir ginčai. Tik prasidarykime šiek tiek langelį plačiau, pasidairykime kas darosi plačiame meno pasauly, ir tie mūsų argumentai atsimuš į sieną, už kurios jau kelintą dešimtmetį vyksta ne tik meno, bet viso kūrybinio gyvenimo revoliucija modernizmo kryptimi. Pasižiūrėkime, kokie vėjai pučia pasaulio meno centruose: Paryžiuje, Londone, Romoje, New Yorke ir kt, kur meno parodose išimtinai pirmiau modernistai. Ir už jų paveikslus mokamos pasakiškos sumos pinigų.

Eikime dar toliau. Man neteko pastebėti nė vieno mūsų garbinamo dailininko, su savo berželiais ir smūkeliais, kuris paskutiniame dešimtmety dalyvautų kokio nors tarptautinėje parodoje ir ten laimėtų premiją. O tie mūsų peikiamieji ir nesuprantami dailininkai dalyvauja parodose ne tik čia Amerikoje, bet ir Vokietijoje, Prancūzijoje, Austrijoje, net tolimoj Australijoje. Jie laimi premijas ir jų paveikslus nuperka kai kurie žymūs meno muziejai. Susidaro meniškai komiška padėtis. Tie, kurie mūsų garbinami--kiti juos išjuokia, o

tuos, kuriuos mes niekiname,--kiti pripažįsta ir dalina premijas.

TAUTINIAI SENTIMENTAI

Be abejo, prie tos visuomenės ir lietuvių modernistų dailininkų prarajos padidėjimo prisidėjo ir mūsų pačių būklė. Niekas negali žinoti, kaip tas procesas vystytųsi, jei mes visi gyventume laisvame krašte? Gal ir mūsų meno muziejuose vyktų tas pats, kas dabar vyksta New Yorke ar Paryžiuje, nes mūsų dabartinis meno ir aplanai viso kūrybinio gyvenimo supratimas ir skonis, yra persunktas perdėm tautiniais sentimentais. Mes esame daugiau ar mažiau užsidarę savaime siauram klate, nepripažįstame ir nematome jokių pasikeitimų, kurie, už mūsų siauro akiračio, vyksta visame pasauly, kaip sukilimas prieš dabartį ir ieškojimas kažko naujo.

Mes iki šios dienos nesurandame sau vietos nei laike, nei erdvėje. Kiekviena naujovė yra

R. Viesulo darbas iš rinkinio "Dainos"

meno plačiąja prasme, bet tiesiogiai dėl abstraktinio meno, kuris vis labiau įsigali ir kuris vis labiau kritikos susilaukia.

sia, žiūrėdami į abstraktinio meno paveikslą, pvz., juodas taškas balto drobėje--kur čia yra menas? Kaip tą paveikslą suprasti? Kaip atskirti šarlatanizmą nuo tikrojo meno ir, pagaliau, kaip įgauti tą supratimą apie tokio meno kūrinių vertę, jei tie visi paveikslai vienodai nieko nesako? Kitas vėl kraštutiniai, bet pagrįstai pridėda--mano vaikas panašius paveikslus irgi piešia.

Pagaliau nereikia eilinių žiūrovų, o pats Londono Meno Akademijos prezidentas Sir Ch. Wheeler, kalbėdamas apie abstraktinį meną, neseniai paklausė--kada tam absurdui ateis galas, kuris graso sunaikinti šimtmečiais kurtą tradicinį meną...

Jau didysis rašytojas L. Tolstojus pastebėjo, kad žiūrovas nori kiekviename paveiksle matyti tiesą, o pagal F.H. Taylor, kiekvienas paveikslas turi pagimdyti

P. Galaunė

Iš karo ciklo

mums nesuprantama ir nepriimtina. Ir mes tiesiog piktinamės, nes mums atrodo, ji kėsina į mūsų švenčiausius įsitikinimus, į mūsų įsivaizduojamą tiesos supratimą, mūsų skonį, kuris, beje, per keletą paskutinių dešimtmečių, įgavo naujus horizontus ir visas meno kūrybinis gyvenimas pradėjo žydyti naujais ir kvapniais žiedais.

Todėl ir kyla klausimas, ar mes turime teisę smerkti tuos dailininkus, kurie išdrįso sukilti ir įsijungti į pasaulio kūrybinį procesą, ieškoti naujų išreiškimo formų vien dėl to, kad jų kūrybinė galia neleido jiems kartu su mumis sėdėti izoliotoj celių, arba, kad jie nesileido užsidėti tautinių ar utilitarinių apynasrių?

Dar nebuvo kūrybiniame pasauly atsitikimo, kad bet kokie varžtai pagimdytų didžiuosius kūrėjus, ar didžiuosius meno, literatūros ar muzikos kūrinius.

Ta šventa kūrybine teise naudojasi ir mūsų dailininkai, todėl ir visokie priešingi balsai ir įtaigojimai prieš tą natūralią jų teisę, mano supratimu, yra tikras absurdas.

KAIP TĄ PAVEIKSLĄ SUPRASTI?

Tačiau čia dar nėra tikroji klausimo esmė. Man atrodo, reikalus sukasi ne dėl moderniojo

T. Valius

Autoportretas

Tai painus klausimas, į kurį atsakymą turi vienodai svarų ir abstraktinio meno šalininkai ir jo priešininkai.

Žiūrovai visai pagrįstai klausia

jo supratimą. O abstraktinio meno šalininkai eina toliau ir jie įvelia filosofinį momentą, jie

(Nukelta į 4 psl.)

A. Varnas

Mindaugo vainikavimas

TRECIOKAS AGENCY

SENIAUSIA LIETUVIŠKA KELIONIŲ AGENTŪRA

Kelionių bilietų parūpinimas ir pinigų persiuntimas į visus kraštus

TAIP PAT IR VISOKIOS RŪŠIES APDRAUDA

Kur tik besiruoštumėt keliauti, tuoj susirikiat su mūsų įstaiga

ALBINAS IR KAZYS TRECIOKAI
311 Walnut Street, Newark 5, N. Jersey
Telefonas: Market 2-4867

Dirvą pasiūlyk savo kaimynui susipažinti

(Bus daugiau)

DIRVA

— THE FIELD —

Established in 1915
6907 Superior Avenue
Cleveland 3, Ohio
Henderson 1-6344

Prenumerata metams: \$10.00 • Laikraštis išeina tris kartus savaitėje: pirmadieniais, trečiadieniais ir penktadieniais, išskyrus šventes.

Redaguoja: B. Gaidžiūnas, V. Gedgaudas ir J. Palukaitis • Redakcinę kolegiją sudaro: P. Bastys, E. Cekienė, R. Mieželis, J. Paplėnas, V. Rastenis ir St. Santvaras.

Lithuanian Newspaper • Issued in Cleveland every Mon., Wed., and Fri. except in case of Holidays • Published by American Lithuanian Press Radio Ass'n VILTIS, Inc. (Non-profit) • Editor-in-chief: Balys Gaidžiūnas • Subscription per year: \$10.00. Single copy 10 cents • Second Class Postage Paid at Cleveland, Ohio.

Čia ir jūsų artimųjų kančių dalis

Lietuvių tautos istorijoje labai daug kančių kėlė. O ypatingai daug kančių pastarojo karo metu, kada komunistinis siautėjimas, atsivėręs geležinėmis uždangomis ir jokių tarptautinių teisių nebudamas, mūsų tautos žmones tiesiog dalgėmis šienauja.

Dalį tų kančių kelio esame patys patyrę. Apie dalį jau žinome iš spausdintų trumpesnių ir ilgesnių pranešimų, atėjusių iš anapus geležinės uždangos. Bet pačios didžiosios lietuvių tautos naikinimo tragedijos — didžiųjų trėmimų iš Lietuvos, vykdytų po pastarojo Maskvos jėgų įsitvirtinimo Lietuvoje, tik bendruosius bruožus tesuvokiame. Neturime nei išsamesnių davinių, kaip visa taip buvo vykdoma, kaip lietuviai buvo išdrabstomi po Sibiro sritis, arba kaip komunistai sako, kaip ten jie buvo "įkurdinami".

Ne taip seniai Dirvoje spausdinta viena laidotuvių nuotrauka, gal daugiau negu ilgas straipsnis pasakė, kiek ten lietuvių yra. O atėjusių artimųjų laišakai, kad ir nuotrupomis, liudija, koks ten to įkurdinimo "rojus".

Rūpindamiesi mūsų skaitytojams duoti daugiau žinių, kaip gyvena lietuviai tėvynėje, laisvuose kraštuose ir Rusijos tremtyje, rūpinomės, kad ir tas didysis kančių kelias, kuriuo lietuvius buvo priverstas eiti Maskvos komunistams antrą kartą Lietuvą užgrobus, būtų pilnoje įvykių šviesoje parodytas. Tik ilgą laiką mums nesisekė. Jei keliais atvejais buvo pasisekė susirūšti su asmenimis, kurie tokios objektyvios medžiagos galėtų parūpinti, tai po kiek laiko ir tie ryšiai buvo nutraukti ir toji medžiaga mūsų nepasiekė.

Laimingu sutapimu, vienas iš mūsų tautiečių, išgyvenęs antrąją sovietų okupaciją Lietuvoje, buvęs aktyvus partizanas, vėliau iš partizaninio gyvenimo persijungęs į komunistinį taikos gyvenimą, dar vėliau ištremtas į Sibirą, o dabar vėl laisvuosius Vakarus pasiekęs, mums tokių įvykių vertinimų jau yra parūpinęs. Mūsų prašomas ir skatinamas parašė pirmąją dalį savo atsiminimų, vaizduojančių gyvenimą antrą kartą komunistams įsiveržus į Lietuvą, iki jo ištrėmimo į Sibirą. Antroje dalyje seks gyvenimas Sibiro tremtyje. Pagaliau, grįžimas į laisvuosius Vakarus.

Mes tikime, kad šių atsiminimų spausdinimas skaitytojams ir užpildys tą spragą, kuri ilgą laiką jaučiama, ir kuri dabar atkurs vaizdą, ką išgyveno tie iš mūsų brolių, kurie tėvynėje pasiliko, ją gynė, vėliau tremtinių keliais išėjo.

Prisiminimai, kaip pats autorius rašo, rašyti tik tiesą liudijant. Nei įvykių spalva tirštinta, nei dailinta. Jų rašytojas, ne koks plunksnos žmogus, bet mokąs savo mintį logiškai dėstyti ir įvykius, be jokių mandravojimų, ramiai pasakoti.

Pasekit juos, nes čia rasit didelę dalį to paties skausmo, kurį išgyveno ir jūsų artimieji, kurieėjo Lietuvos gynimo, o vėliau tremtinių keliais.

B. G.

KUR TIE DŪMAI?

Esame laimingi turėdami įvairios rūšies specialistų. Stokioje tik dar gerų fantastų-pasakorių bet ir ši spraga užkamšyta, atsiradus korespondentų, besispecializuojančių prasimanymų srityje. Šioje plotmėje rimtai besidarbuojančių reikia laikyti p. Valį iš Chicago, Dirvoje, dramatiškai šūkterėjusį:--Kas dedasi Dailininkų Sąjungoje? Jis, mat, žvilgtelėjo per raktų skylutę ir pastebėjo dūmus. Per tuos dūmus žiūrėdamas taip ir įmatė viską "kaip per dūmus".

Visas laiškas vieni prasimanymai. Naujoji valdyba, jo teigimu, visai nauji žmonės. Ne, Du iš trijų narių buvo ankstyvesnėse valdybose, o vienas revizijos komisijoje, Dailininkų Sąjunga, esa, įsteigusi Menininkų Klubą ir Čiurlionio Galeriją. Čia irgi dūmai.

Dailininkų Sąjunga nei klubo nei galerijos nusteigė ir su jomis neturi nieko bendro. Net ir parodą šių metų kovo mėnesį rengė Čiurlionio galerijos patalpose, bet didžiojoje salėje. Tai įvyko todėl, kad su galerijos administracija negalėjo susitarti dėl sąlygų. Mat, galerija yra nustačiusi kad ji iš paro-

dos pasirenka vieną paveikslą nemokamai. Daugelis narių stebisi šia keista (pirma visame pasaulyje) tvarka, kad ne visuomenė remia dailininkus, bet dailininkai turi remti visuomenę. Tai tau ir kūrybos skatinimas. Bet tai jau atskira tema.

Laiško autoriui p. Valiui iš Chicago patartume dar kartą žvilgtelėti per raktų skylutę. Gal tie būsūs dūmai tik sklinda nuo cigaro. Kam reikia aliarmą kelti ir ugnegiasius šaukti? Mat, mūsųose yra nemažai tokių, kurie mano, kad ugnį užgesinti galima tik į ją pūčiant.

Vladas Vijeikis,
Chicago

IR SEKASI SU PAŠTO ŽENKLAIS...

Geram mūsų dailininkui V.K. Jonynui dar geriau sekasi su jo pieštais pašto ženklais. Dauguma dar atsimenam istorijas, kada jis piešė prancūzų valdomai Vokietijos sričiai pašto ženklus. Tada buvo skelbiama, kad gerai prieš šviesą pasižiūrėjus, juose matyti ir svastika ir Hitlerio ūsai...

Ir aišku, kad tokius ženklus visi skubėjo, kaip retenybę, pirkti. O ką gali žinoti, kaip man tada vienas aiškino, dar ko gero juos išsims iš apyvarstos, tada jie dar kelius kartus pa-brangs, taigi skubėkite...

Ženkla buvo gražūs, su įdomia istorija, visi juos gaudė, greit išpirko. O kas tą įdomią istoriją išgalvojo, tai jau ne man sužinoti.

Dabar vėl, išleidus tuos Vatikano Šv. Kazimiero pašto ženklus, vėl susidarė pakankamai

Kviečia į lituanistikos semestrą

Lituanistikos skyrius Fordhamo universitete šią vasarą pradės ketvirtąjį semestrą. Tai vienintelis universitetas šiaip geležinės uždangos, kuriame dėstomos visos šakos: lietuvių kalba, literatūra, tautosaka, istorija ir kt. Už visus dalykus duodami kreditai.

Šiai vasarai vadovybė pasiūžusi kviešti šiuos dėstytojus: prof. A. Salį, prof. A. Senn, prof. J. Brazaitį, prof. S. Sužiedelį, prof. Z. Ivinskį, prof. J. Puziną, prof. V. Maciūną, dr. K. Ostrauską, lekt. S. Barzduką, dr. V. Sruogienę, lekt. Dambriūną, prof. A. Kučą, prof. A. Šapoką, lekt. Pr. Naujokaitį, prof. A. Šlepetytę ir prof. A. Vasį.

Šias studijas Fordhame sutiko globoti Lietuvių Bendruomenė ir mūsų geradariai Neries Bendrovės direktoriai Dr. J. Kazickas ir dr. J. Valiūnas. Studentai mokės tik registracijos mokestį, o už mokslą sutiko mokėti mūsų minėti geradariai.

Tačiau universitetas yra pastatęs mums griežtas sąlygas:

studentų skaičius turi būti ne mažesnis 25. Nejaugi neatsiras tiek studentų, norinčių giliau pažinti mūsų tautines vertybes! Nejaugi studentas negalės paaugti šiam kilniam tautos reikalui nei vienos vasaros!

Mes neabejojame mūsų jaunimo tautiniu susipratimu ir manome vasaros metu turėti ne 25, o dvigubai didesnį skaičių. Senesnieji turėtų suprasti šio reikalo svarbumą ir raginti jaunimą įsijungti į šias studijas. Deja, iki šiol laiko turime užsiregistruvusius tik 9 studentus. Pagalvok jaunuoli, kad savo pasyvumu, neįsijungdamas į šias studijas, skriaudi ne tik pats save, bet ir užtrenki duris ir tiems savo draugams, kurie norėtų studijuoti. Apsispręsk, skubiai laukiame tavo atsakymo.

Šalė studijų vasaros metu lituanistikos studentai jaučiai praleidžia šešias savaites lietuviškoje aplinkoje. Nenuobodžiausime ir šią vasarą. Šiais metais numatome visą eilę ekskur-

Už ar prieš modernųjį meną?

A. Zmuidzinavičius

Tyrinėjimas

(Atkelta iš 3 psl.)

sako, kad abstraktinis menas nėra racionali tarp žiūrovo ir menininko procesas, bet tai yra pats giliausias ir intimiausias meninis išgyvenimas simboliais, išreikštais drobėje spalvomis ar linijomis.

ČIUOŽIAMA ANT PLONO LEDO...

Tačiau, man atrodo, kad dailininkas ir žiūrovas čia yra priversti čiuožti ant labai plono ledo, nes dailininko subtiliam išgyvenimui išreikšti drobėje ir žiūrovui tai suprasti, yra palikta tokia klausukais apsupta laisvė ir tokia plati aiškinimo skalė, pagrįsta kiekvieno atskiro asmens individualybe, jog konkrečiai aiškinti ir ieškoti esteti- nės vertės abstraktiniame paveiksle yra tiek pat sunku, kaip įrodinėti pvz., ar mėnuly yra gyvybė, ar ne?

Kaip matome, žiūrovui čia yra statoma nepalyginamai didesnė atsakomybė, reikalavimas didesnio meninio pasiruošimo ir sugebėjimas ne tik jausti, bet ir kalbėti, anot poeto, širdžių kalbom... Tačiau ir toji ap-sunkinančioji aplinkybė neduoda mums teisės iš principo pasmerkti abstraktinį meną, nes mense blogų srovių nėra, bet yra tik geri ir blogi paveikslai.

Jei mes vėl pažiūrėsime į istorinę perspektyvą, tai panašiais nepasitenkinimais ir nuolatine "kova" tarp žiūrovo ir dailininko, yra nužymėti ištisi šimtmečiai, kada atsiradavo vis naujos, viena kitą išstumdamos meno srovės. Ir jei šiandien veržiasi į aukštyn abstraktinio meno srovė, tai mes visiškai nežinome, kuri nauja srovė išstums dabartinę. O pirmieji simptomai, man rodos, jau matosi horizontuose.

Štai neseniai New Yorke įvyko būdingas atsitikimas. Prie Moderniojo Meno Muziejaus įvyko

įdomi istorija. Juos Vatikano paštas išleido ne tokius, kokie buvo dail. V. K. Jonyno paruošti. Spaudoje atsirado aiškinimai ir paaiškinimai. Ir visa tai sudarė vėl labai palankias sąlygas pašto ženklams brangti.

Taigi ir sekasi tam dail. V. K. Jonynui. Bet vertai, nes jis pašto ženklus moka piešti.

K. Aškulis,
N.Y.

sijų į New Yorko muziejus ir gražias New Yorko apylinkes.

Su apsigyvenimu jokio vargo neturėsime. Jei pritrūks vietų universiteto bendrabučiuose, apsigyvensite čia pat privačiai.

Užsiregistruoti būtina! Reikalinga iki birželio 1 d. Šiai pirmajai registracijai pakanka jūsų laiško ir paprasto pasižadėjimo studijuoti. Gavę jūsų laišką, tuoj pasiųsime jums specialius formularius.

Mokslų pradžia liepos 5 d. Pa-

baiga rugpjūčio 15 d.

Rašykite: The Lithuanian Program, Fordham University, New York 58, N.Y. Tel. Fordham 7-5400 Ext. 218.

T. Vladas K. Jeskevičius, S.J.,
Lituanistikos skyriaus direktorius

Dirvą pasiūlyk savo
kaimynui susipažinti

Geriausios sveikinimai ir linkėjimai visiems
mūsų draugams ir rėmėjams

LOUISVILLE TITLE INSURANCE CO.

The Louisville Title Bldg., 118 St. Clair Ave.,
N. E. Phone: MA 1-2075

Listen to Rudolph Ringwall and his "Memorable
Music" WJW Radio, Monday thru Friday,
7:05-7:30 P.M.

V. RICKUS PAINTING-DECORATING INC.

RESIDENCINIS IR KOMERCINIS DAŽYMAS

Korporacija turi pilnus apdraudimus. Įkainavimai nemokami. Klientų patogumui turime taip pat specialistus medžio, tinko ir kitiems namų remonto darbams.

Dabar jau yra pats laikas tartis dėl pavasario darbų.

Telefonuokite: PO 1-6035

658 E. 162 St., Cleveland, Ohio

20 metų tos srities
praktika

Vokiečių radijų
taisymas

TELEFUNKEN
Authorized Factory Service

TELEFUNKEN HI-FI STEREO SETS

SCHWAB RADIO & T. V.

Sales and Service

11615 DETROIT AVENUE
CLEVELAND 2, OHIO

Sandėlyje didelis pasirinkimas įvairiausių
modelių

LAKEWOOD 1-4669

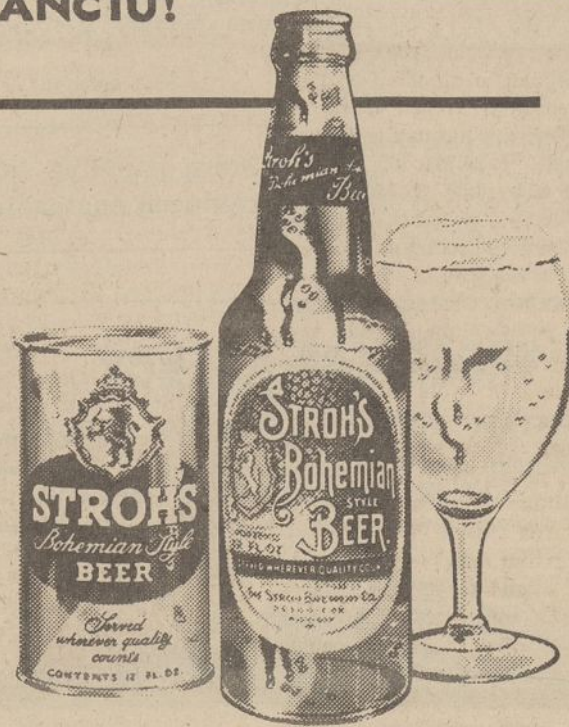
2000 LAIPSNIAI

STROH'S ALUS YRA VERDAMAS PRIE 2000...
PADARO ŠVIESESNIU, SKANESNIU,
DAUGIAU GAIVINANČIU!

Jums patiks

Stroh's

yra šviesesnis!

DABAR UŽ VIETINĖS KAINAS!

Stroh's yra Amerikos vienintelis ugnim verdamas alus!

The Stroh Brewery Co., Detroit 26, Michigan

Akimirksnių kronikos

Bronys Raila

Requiem laisvės kovotojui

When a frontier between civilization and barbarism stands still, time always works in the barbarians' favour.

Arnold Toynbee, "A Study of History".

*

Kai šių metų sausio 27 dienos DIRVOS numeryje atsiliesčiau į Maskvos gauliterio Lietuval Antano Sniečkaus pradėtą pokalbį Lietuvos reikalais, tuo pat metu ir dar sekančiuose rašiniuose jam iškeldamas keletą kitų klausimų, atsakymo ilgai laukti neteko.

Lygiai už trijų savaitių, vasario 20 dieną Lietuvos okupantų vilniškis oficiozas "Pravda" (atsiprašau, "Tiesa"...), per visą didelį laikraščio puslapį smulkutėmis raidėmis ne A. Sniečkaus, bet Jono Deksnio lūpomis davė ilgą atsakymą, vardu "Kodėl aš su jais nutraukiau santykius".

Šis "Tiesos" numeris mane pasiekė jau kovo 1 dieną, taigi, atsiminus pašto susisiekimo lėtumą su kraštais už geležinės uždangos, gana greit.

★

Atsakymas, Lietuvos okupantų manymu, turėjo būti triuškinantis. Ir iš tiesų tektų pripažinti, kad tai buvo gal pats stipriausias būdas ir jų akiratyje rimčiausias argumentas, kokį tik galėjo okupantas panaudoti, siekdamas gyvu faktu įrodyti bolševizmo "istorinio kelio teisingumą" pajungtoje Tėvynėje ir mūsų, laisvųjų užsienio lietuvių, beviltišką ir kone begėdišką sužlugimą.

Tad neneigsiu Antanui Sniečkui ir Kremliaus NKVD vilniškei įstaigai tam tikro propagandinio vikrumo, sumanumo ir net sąmojaus. Jie padarė viską, ką tik geriausiai išgalėjo. Visą, kas jų manymu būtų įtikinamiausia mūsų broliams Tėvynėje išrauti paskutinę viltį, jog laisvė lietuvių tautai kada nors sugrįš. Ne, ši aušra niekada nebeišaus, nes nuo laisvės kovos atsisakė jos patys narsiausi kovotojai, nutraukdami santykius su anomis nieko nebereikškančių ir galutinai supuvusių atplaišų liekanomis užsienyje. Niekada lietuvių tauta nebebus nepriklausoma, jeigu štai vienas iš pačių atkakliausių ir pavojingiausių Lietuvos laisvės pogrindžio vadų sovietinės Lietuvos oficiozui atsiuntė (iš kur? iš kalėjimo?) išspausdinti iškilmingą laišką su pareiškimu, kad jau ir jis "brolišky tarybinių tautų šeimoje užtikrintai žengia šlovingu socializmo keliu į mūsų epochos didįjį tikslą-komunizmą".

Lygiai šis vilniškės "Pravdos" puslapis buvo skirtas ir mums, kitiems užsienio lietuviams. Na patys dabar pažiūrėkite ir įsitinkite, kad tie, kuriais jūs tikėjote, nutraukė su jumis santykius, jus pasmerkė ir--praregėję, atėjo į klestėti su mumis". O jūs toliau tąsykitės, verskite vieni kitiems kaltes, skladykitės dar daugiau ir raukitės sau plaukus. Jūsų daina sudainuota, ir jūs patys nusi-vysite virvę pasikarti...

★

Nėra reikalo veidmainiauti. Neabejojau, o šįandien po pasiteiravimų ir tikrai žinau, kad Jono Deksnio likimas ir jo vardu padaryti pareiškimai jo buvusiems draugams ir kai kuriems kitiems tuos reikalus arčiau pažinusiems tautiečiams buvo labai liūdni ir skaudūs.

Neneigsiu, kad ta praėjusio kovo pirmoji diena man buvo slogiai niūri, neapsakomai liūdna, viena iš pačių skaudžiausių per daugelį metų. Ne netikėta, ne nelaukta ir ne staigmena. Kaip vėliau pamatysime, tą dieną buvo galima numatyti jau daugiau nei prieš trejetą metų. Bet kai ji pagaliau atėjo,--vis dėlto tai buvo skaudus smūgis. Smūgis daugelio mūsų gražiausiai iliuzijai ir mūsų tikėjimui naujojo Lietuviško žmogaus narsumu. Tai buvo paskutinis Requiem vienam iš pačių narsiausių Lietuvos laisvės kovotojų. Tai buvo neužtaurinta ir taip baisiai išniekinta pabaiga gražiausiai lietuvių tautos rezistencijos epope-

jai. Tai buvo kardo kirtis ir galbūt nebepataisomas galas vienam retam asmeniui ir jo veiklai, kuri per ateities dešimtmečius būtų likusi mūsų tautos istorijoje, kaip viena iš nuostabiausių ir kilniausių didvyriškumo legendų.

Ir dėl to buvo labiausiai liūdnai Dėl tragedijos, kurį ištiko ne tik Joną Deksnį asmeniškai, bet nuolat ir nuolat daugiau slėgia visą mūsų tautą. Ir ji vis gilėja...

Būdami esmiškai skirtingo nusistatymo moralės, garbės ir tiesos supratimams, ir J. Deksnio atžvilgiu mes nesielgsime taip, kaip bolševikai, kurie kiekvieną savo tikrą ar tariamą išdaviką, kiekvieną heretiką ar nukrypusį nuo linijos tuoju pat išdergia, išniekina, iškelkia, su purvais sumaišo, išdrasko jo vardą iš enciklopedijų ir knygų, perrašo istoriją, kitomis ir ko juodžiausiomis spalvomis perpiešia visą jo gyvenimą. Mūsų sąžinė mums neleistų taip elgtis. Kaip anuomet taip ir šiandien mes atiduosime J. Deksnui, kas buvo teisėtai jo, kas jam priklausė, kas jame buvo gražu, kilnu, didinga ir didvyriška, ir ko iš jo negalėtų atimti joks istorijos "perrašymas".

Kas buvo Jonas Deksnys?- Naciai, o vėliau bolševikai, visą laiką persekiojo šį laisvės kovotoją.- Jo pareiškimai Tiesoje, arčiau jį pažinusiems, buvo liūdni ir skaudūs.

Kas buvo Jonas Deksnys?

Prieš dvejetą dešimtmečių tai buvo tik siauram draugų rateliui pažįstamas paprastas, "eilinis" Kauno universiteto chemijos studentas. Vėliau--irgi tik siauram artimųjų bendradarbių būriui žinomas pogrindžio laisvės kovotojas. Po karo jo pavardė labai retai tepasirodydavo spaudoje, ir apie jį žinojo privaciai ir vis užkulisiuose gal tik šimtas kitas mūsų veikliųjų laisvinimo politikierių. Senoji karta jo dar nebuvo suspėjusi pažinti prieš karą, o jaunoji ir dabartinė jauniausioji karta visiškai nieko apie jį nebuvo girdėjusi. Jei ji ir girdėdavo, kad Lietuvos laisvės pogrindyje "kažkas dar darosi" ir "kažkas kažin ką kažkur dar veikia", tai ji niekada negirdėjo neskaite Jono Deksnio vardo.

Čia tik trumpai pasekime vieną kitą tos dviejų dešimtmečių chronologijos tarpsnį...

1940 metų rudenį Kremliaus okupanto policija areštuoja buv. Lietuvos Turizmo Biuro tarnautoją įtartiną studentą Joną Deksnį. Sėdėdamas Kauno kalėjime, jis vėliau čia susipažįsta su ką tik areštuotu ir netrukus sušaudytu lietuvių karininku, kuris jį supažindina su įsisteigusių lietuvių Aktyvistų Frontu bei pasiruošimais sukilimui ir pveda

jam įvykdyti vieną svarbų uždavinį. Jonas Deksnys įstoja į kalėjime susidariusią LAF grupę...

Sovietų vokiečių karui kilus, Deksnys su ktais išeina iš kalėjimo, ir netrukus jį matome bedirbiant LAF generaliniame sekretariate. Naciams Lietuvos Aktyvistų Frontą uždarius, pradėjus areštus ir trėnimus, Deksnys nelaukia suėmimo ir pereina į pogrindį, t.y. pradeda gyventi "nelegaliai", slapstydamasis. Netrukus jį randame Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjungos centrinėje vadovybėje: jis gyvai rūpinasi sutelkti lietuvių antinacinės rezistencijos grupes į vieną centą, atstovauja LLKS įsteigtame Vyriausiam Lietuvių Komitete, išleidžia pogrindžio laikraščius "Laisvės Kovotoją" ir "Apžvalgą" ir tampa jų faktiniojo redaktoriumi.

1944 m. pradžioje, įsisteigus Lietuvoje Vlikui, jis jo narys, atstovaujantis L. Laisvės Kovotojų Sąjungą. Jis čia pasima ir įvykdo pačius sunkiausius uždavinius: drauge su kiais, sumegsti ryšius su Vakarų sąjungininkais, pasiūti Vakarus Lietuvos pogrindžio atstovus, dalyvauti pogrindžio pasitarimuose su kaimynais (latviais), rinkti visokią medžiagą apie okupu-

Po pulk. Ambraziejaus nelaimingo žygio į Estiją ir išdavimo, drauge su kitais Vliko nariais Gestapui 1944 m. gegužės mėnesį pagaliau pavyksta suimti ir J. Deksnį. (Lietuvos vokiečius ir vienas iš Kauno gestapo budelių, Schwartz, karui pasibaigus, Vokietijoje vienam iš lietuvių pareiškė: "Apie Vliką ir jo sudėtį mes viską puikiai žinojome, bet mums svarbiausiai buvo -- pačiupti Deksnį"...)

Lygiai metus jis praleidžia nacių kacetuose ir kalėjimuose: Landsberge, Berlyne, Beyreuthe... Iš čia, amerikiečiams atėjus, 1945 m. gegužės mėnesį išeina laisvėn, iškankintas, išbadėjęs, vos gyvas, bet dvasiškai ne kiek nepalūžęs,--drauge su kiais nacių kacetininkais J. Vėbra, B. Bieliuku, Rudoku, K. Brunium, B. Budginu, B. Gaidžiūnu, A. Damušiu, P. Jurkštu, J. Mildažiu, V. Katiliumi...

★

Išėjęs iš nacių kaceto, kiek patalsęs sveikatą, Jonas Deksnys negrįžta į 1945 m. vasarą Wuerzberge naujai suorganizuotą tremties Vliką. Jo pažiūros į šį Vliką, tautos rezistenciją ir išlaisvinimo galimybes gerokai skirtingos nuo pabėgėlių tarpe tada vyravusiųjų. Nuo dabar jam prasideda naujas gyvenimo etapas. 1945 m. rugsėjo mėnesį jis slapta išvyksta Lietuvon drauge su kitu žymiu pogrindininku, buvusiu nacio kaceto kaliniu. Sugrįžta atgal Vokietijon gruodžio mėnesį, drauge su K. Drunga--

JONAS DEKSNYS 1946 m. Nuotrauka daryta užsienyje dokumentų reikalui.

gyvinimu. Jo iniciatyva ir pagal jo idėją keli vyresnieji ir jaunesnieji draugai Vokietijoje įsteigia lietuvių studentų akademiją "Šviesos" sambūrį... Tų pat metų gegužės mėnesį su Vytautu Staneika jis iš Vak. Vokietijos vėl slapta išvyksta Lietuvon. Ten tada virė smarkiausios partizanų kovos, įsisteigė Vlakas ir BDPS. Deksnys tapo tų rezistencijos centrų vadovaujantiu dalyviu ir buvo paskirtas įgaliotiniu santykiams su užsienio lietuviams.

1946 m. spalio 2 d. labai sunkiomis aplinkybėmis jam pasiseka sugrįžti į Švediją.

Per sekančius metus jis du kartus atlieka slaptas keliones į Lenkiją, veikdamas kartu su lenkų partizanų pogrindžiu: 1947 m. pavasarį ir 1948 m. pradžioje. Tarp kitko, šių ekspedicijų metu jis paruošia galimybes Lie-

tuvos BDPS partizanų specialioms įgaliotinoms prasi-veržti į laisvąjį užsienį (Audroniui ir Skrafiūnui)...

1948 m. rugsėjo mėnesį Baden Badene dalyvauja pasitarimuose su Vliku, kur buvo pasiektas kompromisinis susitarimas dėl Lietuvos rezistencijos pogrindžio ir užsienio lietuvių bendradarbiavimo. Kalkuriais labai svarbiais klausimais (ypač dėl partizaninio sąjūdžio Lietuvoje stabdymo ar griežtinimo) jo nuomonės skyrėsi nuo kitų Vliko narių.

1949 m. gegužės 1 d. su partizanų atstovu Audroniu jis vėl išvyksta Lietuvon.

Tai buvo jo paskutinis išvykimas. Savo misija jis laikė pasyviosios rezistencijos tinklo išlaikymą ir koordinavimą Lietuvoje. Tai užtrunka kelerius metus... Rezistencijos archyvuose tebėra aktyvaizdūs dokumentiniai įrodymai, kaip per tą laiką kalkurios užsienio lietuvių politinės grupės ir vienas kitas įsimaišęs diplomatas pradėjo prieš Deksnį piktas intrigas, leisdami gaudyti, kad jis esąs nebe laisvas, kad jo veiklos siūlai jau patekę į priešo rankas...

Sekančioje kronikoje:--Didvyriškumas ir jo sūtemos.

A. VALASEVIČIUS

PAVĖLUOTAS PASITRAUKIMAS Į VAKARUS

Nenoriu rašyti apie savo vaikystę, kuri prabėgo, kaip sapnas Smarliūnų kaime, prie Ilgio ežero, prie šilainių pušynėlio. Gabaus rašytojo plunksnai būtų čia darbo aprašyti to Džukijos kampo gamtą.

Veisėjai mano valsčiaus miestelis, kaip kurortas, apsuptas to paties vardo ežero. Matau ir dabar pušų šešėlius, atsispindinčius ežero vandenyje. Girdžiu nerūpestingus moksleivių, skautų balsus, keliančius valtyje baltą burę. Girdžiu ir jų linksmą dainą.

Nerašysiu ir apie savo jaunystę, su pražydusia pirmąja meile, skaidria, kaip rasos lašas ant raudono jurgino žiedo. Jaunimas to dalyko nesimoko iš tėvų. Dideliais šuoliais prašoksiu visus Lietuvos laisvės laikus ir jos netekimą. Nemažai tuo reikalu jau rašyta. Nenoriu kartoti ar blogiau parašyti.

Nenoriu prisiminti ir 1941 metų, kada grįžau iš žemaitijos, kur, bevišint pas brolį, ir karas užpuolė. Nors daug ko turėčiau rašyti, nes su dviračiu parvažiauvau visą kelią, lydimas dar karštų karo pėdsakų vaizdų. Nerimas draskė krūtine. Kaip jie, namiškiai? Vaizduojasi sudegę trobėsiai. O gal ir...? Ne, ne,

Dievas išsaugojo juos visus sveikus. Ir dar smarkiau spaudžia dviračio pedalius išvargusios kojos. Išlendu pro šilainių pušyną. Pradžia gimto kaimo laukų. Matosi trobesiai ir nesijaučia jokio nuovargio.

Kodėl niekas nevaikščioja po kiemą, po laukus? Keista, beveik visų trobesių durys, adaros.

Po dviračio ratu sucypia šunelis. Nėr kada man jo šnekinti. Metęs dviratį, bėgu per visus kambarius. Manųjų nėra. Viskas sujaukta, suvelta, bet baldai stovi vietose.

Ne, ne karas kaltas, ne vokiečiai! Iš karto lyg kas kūju būtų trenkęs į galvą -- prieš dvi savaites juos ištrėmė!

Neatsimenu, to aprašyti negaliu. Aš dar kur taiėjau. Sėdėjau.

— Nejaugi čia tu Alfonsai? — išgirdau balsą. Atsikėliau. Mano rankose buvo žemių gabalas, kurį aš spaudžiau prie kančios persautos krūtinės.

Ar man buvo brangus tas tėviškės žemės gabalas? Nė kiek, tik pilnas našlaičio dalios pajutimas privertė prie ko nors glaustis.

Stovėjau jaunam sodely už jurginių lysvės. Buvau purvinomis rankomis, o prieš mane stovėjo sesuo, kuri buvo ištekęs gretimam kaime. Be žodžių dar ilgai stovėjom apsikabinę.

Gal ir be reikalo aš čia tai prisimenu. Juk daug buvo tokių, kaip aš. Jie visi gerai žino, kad tai yra daug

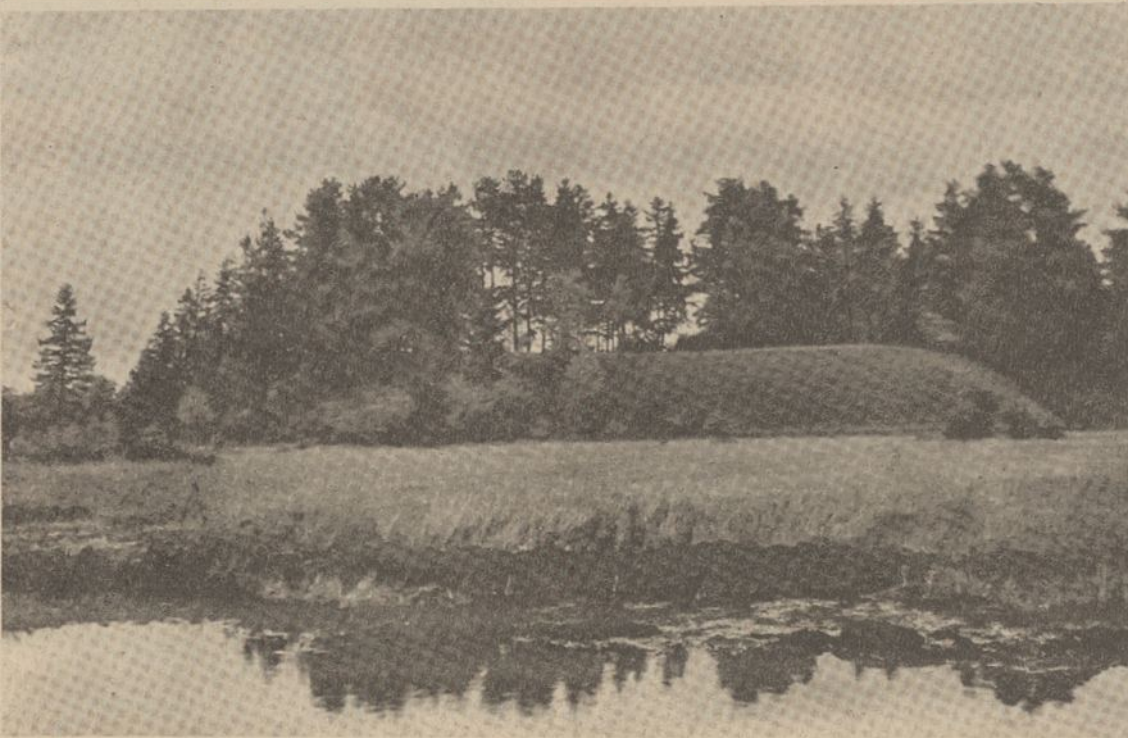
baisiau, negu artimųjų mirtis. Jeigu būčiau radęs kapus, būtų daug lengviau. Arba būtų mane kartu su jais ištrėmė.

Nerašysiu ir apie visos hitlerinės okupacijos mano asmeninius pergyvenimus. Nenoriu prisiminti ir 1944 metų pavasario, kuris prasidėjo patrankų dundesių rytuose. Neužilgo Lietuvos plentais traukėsi sumušta vokiečių kariuomenė. Ir vokiečių maisto tiekimo daliniai už cigaretes "pirkosi" mėsaį gyvulių. Ūkininkai, kiek galėdami slėpė, piovē, žinoma, jei rasdavo, "pariduodavo" ir jiems. Žmonijai nuotaika prislėgta. Ne tiek dėl šios dienos, kiek dėl neišvengiamos rytojaus.

Su Anelė sėdėjom prie atidaro lango. Pastebėjau, kad ir linksmoji Anelė šįandien jau ne tokia linksma, kaip paprastai. Jai einant, pasisiūliau palydėti. Lauke graži prieblanda. Ore girdėti motoro ūžimas.

— Bet tas ūžimas ne vokiečių lėktuvo, — jai sakau. Mums besiginčijant, visai netoli pasirodo parašutu nu-leisti prožektoriai. Ir aiškiai girdėti bombas nešančių lėktuvų ūžesys. Bombor-duojama Merkinė ir Leipalingis. Bombos krinta už 7 km. Įdomu pasižiūrėti, kada bombos nekrenta ant nosies.

(Nukelta į 6 psl.)

Velžių piliakalnis Lietuvoje

Penkiasdešimt penkis metus nužygiavo Keleivis

Bostone leidžiamas liet. social. demokratų laikraštis Keleivis atšventė 55 metų sukakį. Kaip ir dera socialistinėms minties laikraščiams, sukaktuvių pokylį Amerikos Lietuvių Piliečių salėje jis surengė gegužės mėn. 1 d. Pokylis salė buvo perpildyta svečių, pasakytą nemažai sveikinimo kalbų, dalyvių tarpe matėsi įvairių pažiūrų lietuviai, kurie atėjo pasveikinti, pagerbti ir paremti liet. spausdintąjį žodį. Raštais Keleivį teikėsi pasveikinti Massachusetts gubernatorius J. F. Furcolo ir Bostono miesto meras Collins. Pokyliui gražiai vadovavo p. Michelsonienė.

Penkiasdešimt penkeri metai laikraščio gyvenime yra didelė suma. Kiek menu, tokio seno laikraščio Lietuvoj mes neturėjome. Ten dar niekad tokį ilgą laiką tarpą nebuvo spaudai tos laisvės, kurią ji turi šioj pulkioj JAV šaly. Kai nuolat vis dar palinksnuojami tautininkų valdymo metai, kai vis dar jiems, kraunami dažniausia nepagrįsti kaltinimai, kai vis dar rimčiau ir objektyviau nepaieškome įvykių atsiradimo priežasčių, nenorom prisimena tas laikas, kada krikščionių demokratų ir demokratinų koalicijų valdymo metu beveik kas savaitę buvo uždarinėjami Ant. Smetonos redaguojami (tuo metu vadinamų pažangiečių) laikraščiai, kas kartą pasirodydami vis naujais vardais, kol pagaliau pirmasis Lietuvos Respublikos prezidentas Ant. Smetona už spausdintą lietuviškąjį žodį buvo pasodintas į kalėjimą...

Gerai žinomos tos begėdiškos sprespaudos sąlygos, kuriose lietuvių spauda "tarpo" Rusijos carų valdomoj Lietuvoj. Dar blogiau šiandien mūsų tėvų žemėj, kur beveik kiekvieną žodį liet. spaudai diktuoja rūsčiai ir klatingi Maskvinio bolševizmo lyderiai.

Keleivis tuo požiūriu yra gimes po šviesia žvaigžde. 55 metus jis ėjo nesustodamas, per daug į šalis nesiblaškydamas, atkakliai laikydamasis socialistinės minties. Šiuo metu jis yra vienintelis lietuvių laikraštis Nauj. Anglijoj. Tiesa, per tą laikotarpį priešininkai nekartą jį smarkiai plūdo ir niekino, jo redaktorius ir kai kuriuos rėmėjus net fiziškai apstumdė ir apkalbė. Tačiau šiandien neteisinga būtų neigti ar mažinti Keleivio pastangas, nuveiktus darbus ir nueitą kelią. Teisingai adv. Z. Šalnieris sukaktuvių pokylį pasakė, kad Keleivis nemaža prisidėjo prie lietuvių išlaikymo JAV, nemaža lietuvių parangė ir įjungė į kovą už socialines reformas šiame krašte, visada tiesiai ir atvirai laikėsi šio krašto lietuvių veikloj ir žygiuose dėl Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės. Iš tikro, juk ir dabar Keleivis yra vienas tų JAV lietuviškųjų laikraščių, kurių Maskva, o ypač jos agentai Lietuvoj, labai nemėgsta. Gal todėl, kad šiuo atveju išimties nėra — varnas varnui kerta į akį be jokio pasigailėjimo. Pav., Keleivio replikos mūsų amerikiniams komunistėliams dažniausia būna taiklios, stiprios ir gerai pagrįstos. Kadangi tai "giminės" balsas, tai ir tikslo jis žymiai greičiau pasiekia.

Per 55 metus Keleivis turėjo visą eilę redaktorių ir administratorių. Mažiau ar daugiau visi jie buvo socialistinės ideologijos vyrai. Tačiau bene giliausius pėdsakus Keleivio nueltame kelyje yra palikę J. Gegužis ir St. Michelsonas, kurio laikraštį perėmė 1908 m. J. Gegužis anksčiau mirė, o St. Michelsonas, nors iš redaktoriaus pareigų pasitraukė, bet Maikio pasikalbėjimus su tėvu generolu iki šiol teberašo, žinoma, neatsisakydamas savo krypties, formos ir stiliaus.

J. Gegužis didžiai pagerbtinas ne tik už darbus Keleivio leidyboj, bet ir už tą šimtą tūkstančių dolerių, kuriuos jis mirdamas paliko Vytauto Didžiojo Universitetui Kaune. Bostone garsiai kalbama, kad tą didelio patrioto palikimą jau baigia išsidalinti turto globėjai, nes Jurgis Gegužis mirė Bostone 1943 m., t. y. tada, kada jo palikimo jau nebuvo galima į Lietuvą pasiųsti. Manding, šia tema ir Maikis su tėvu galėtų gražiai ir išmintingai pasikalbėti...

Šiuo metu jau kelinti metai Keleivį administruoja Jonas Januškis, o jo redaktorius yra Jackus Sonda. Nors J. Januško širdis vis dar neatlaidi Nepr. Lietuvos tautininkams, bet esmė jį yra taikus, simpatingas ir rimtas vyras. Tikrai kultūringas laikraštinninkas ir mielas žmogus yra red. Jackus Sonda. Taigi Keleivis yra geros raiškos. Sukakties proga šio strašytojas nuoširdžiai linki Keleiviui nesustoti vietoje, atkakliai laikytis mūsų bendrųjų kovos barų, kur nepaskutinė vietoj stovi ir lietuvių tarpusavė taika...

St. S.

KERELIS BROS.

CONSTRUCTION CO.

STATOME ĮVAIRIUS REZIDENCINIUS, MEDICINOS IR PREKYBOS TIKSLAMS SKIRTUS PASTATUS.

ARCHITEKTAS ATLIEKA PLANAVIMĄ PAGAL JŲSŲ PAGEIDAVIMĄ.

REpublic 7-8949
6350 S. ALBANY AVE.
CHICAGO, ILL.

SOVIETIJOJ RAKETOS YRA ATSKIRA GINKLŲ RŪŠIS

Premjeras Chruščiovas paskelbė, kad Sovietija įsteigusi atskirą ginklų rūšį savo kariuomenės sudėtyje — raketines pajėgas. Jų viršininku paskirtas maršalas Mitrofanas Ivanovičius Nedelinas, vienas žymiausių sovietinės artilerijos specialistų, kuris dabar gavo titulą "Raketų maršalas Nedelinas". Jis yra kompartijos centro komiteto kandidatas.

Tuo būdu, šalia trijų atskirai veikiančių ginklų rūšių — sausumos kariuomenės (armijos), aviacijos ir laivyno — sovietai turės ir ketvirtąją — raketines pajėgas. Chruščiovas nekartą yra pabrėžęs, kad Sovietija turinti pakankamai tarpkontinentinių raketų "nušluoti nuo žemės paviršius" bet kurį priešą. Šiuo pertvarkymu, atrodo, norima tuos jo grasinimus dar labiau pabrėžti. Ir gegužės pirmosios parade Maskvoje dominavo įvairių rūšių raketos.

Valstybės departamentui įsikišus, nutrauktas arabų laivo Cleopatra boikotavimas New Yorko uoste. Unijoms atsisakinėjant, neiškrautas laivas uoste išstovėjo tris savaites.

Britai paskelbė, kad nepriklausomybė Somalijai bus suteikta liepos 1 dieną.

Pietų Korėjos vyriausybė paskelbė šešių punktų programą krašto ūkiui stabilizuoti.

Šimtai naujų skaitytojų, pradėję skaityti Dirvą ir ją džiaugiasi. Pasiteiraukit, ar Dirvą skaito jūsų pažįstami ir kaimynai. Jei neatsiųskit jų adresus. Jie Dirvą gaus dvi savaites nemokamai.

PAVĖLUOTAS PASITRAUKIMAS...

(Atkelta iš 5 psl.)

Mūsų kaimas nuošaliau plentų, pas mus ramu. Šnekučiuodamiesi pereiname seną kaimovietę. Už vieškelio jos namai. Staiga mūsų dėmesį atkreipia vieškelio, į klonį, besileidžią vežimai.

— Vokiečiai — šnabžda Anelė ir smarkiai spaudžia ranką.

— Stoj! pasigirsta rusiška komanda. — Rankas aukšty! — pakartoja ir lietuviškai.

Mus iškrato.

— Kaip pavardė, kur gyvenat, kodėl einat? Viską pasisakom. Išaiškinu, kad palydžiu mergaitę.

— Galit eiti, tik šiandien niekam apie mus nepraneškit, o kitokių atvejų jus nušausim, o jūsų trobesiai bus sugedinti!

Suskaitom penkis vežimus.

— Ar žinai, kas tie buvo? — klausiu.

— Raudonieji partizanai. Vakar jau buvo pas mus vienas, — sako Anelė. — Jis aiškino, kad dabar tvarka Rusijoje jau kitokia, kad jų kariuomenė jau antpečius turi, ir žmonės gerai gyvena.

— Nagi klausėm radijo valandėlės iš Maskvos, — pertraukiu aš. Girdėjom, kaip jie liepė mušti vokiečius, deginti savo sodybas. Girdi, jūs daug nusikaltot, padėjot vokiečiams maistui, tai savo kaltes atpirkite.

— Rudas bėga, raudonas vejas, o mums tarp jų labai sunku, — sako Anelė.

— Na, labos nakties, miegok ramiai!

Rytojaus dieną pasakojo žmonės, kad rusų partizanai užpuolė Veisėjuose policijos būstinę ir nušovė gatvė vieną girininkijos tarnautoją.

Po pietų atėjo Jonas, mano jaunystės dienų draugas. Planuojam, ką toliau daryti. Prieinam bendros išvados trauktis į Vakarus. Draugas pasiūlo planą, kurį nutariau vykdyti.

Tomis dienomis apylinkėj stovėjo fronto pagelbinis vokiečių dalinys, kuris vykdė paruošiamuosius atsitraukimo darbus. Buvo daug kitataučių, o daugiau...

sia ukrainiečių.

Nutarėm įstoti savanoriais. Ir su jais kiek galint trauktis į Vakarus, o vėliau eiti savo keliais. Jie mašinomis juda greit, ir bus patogiau, negu vežimu. Draugas moka vokiečių kalbą. Aš moku rusiškai.

Pavakary užeinam pas dalinio viršininką, jo karinio laipsnio nežinau. Draugas gana ilgai kalbasi, o aš nesuprasdamas klausausi. Baigus vizitui, mandagiai atsisveikina ir palydi iki durų.

— Na, kaip, Jonai, kaip?

— Mes jį nustebinom.

Jam pasirodė keistas mūsų noras, — sako Jonas. Jam viską galima sakyti. Tėviškai išaiškino apie jo vadovaujamą dalinį. Šiandien jie su kastuvais, o gal ryt su šautuvais. Koks iš aukščiau bus nurodymas. Iš viso, ar apsimoka prisidėti prie pralaimėjusiųjų. Jis pats susirūpinęs savo žmonių likimu. Jų pačių laukia arba mirtis arba priešo nelaisvė. Jei kito kelio nerasit, su malonumu primsis, bet prašo gerai apsisvarstyti.

Niekada nebūčiau tikėjęs tokio atsakymo. Mat, visai bešališkai ir protingai aptarė mūsų padėtį. Jis daug turi tiesos. Na, pasistengsim dar kartą viską pergalvoti, gal ateis geresnė mintis. Jonas pažadėjo ryt vėl ateiti.

Ryte pabūdino smarkus dundės. Užmiego to mis akimis žiūrėjau į saulę. O saulė ir lyg užsimiegojus, pro dūmų sluoksnį žiūrėjo į mane. Vokiečių "Stukų" eskadrilė praužė nelabai aukštai ir tuo pradėjo smigti į žemę. Po kiek laiko suvirpino orą nauji sprogimai ties Nemunu. Na kaip, tik 20 km. atstumas.

Bet kas čia, keliu eina civiliai su kuprinėmis? Žiūriu, bet nepažįstu nei vieno. Kai prieina visai arti; nagi brolis su žmona ir sūneliu, o kiti nepažįstami.

— Antanai, kodėl tu nenusiskutęs, kad pažinti negalima. — Kalbu maloniai sveikindamasis — Mokytojai iš supažindinimo su bendrakeliaiviais, sužinau.

(Bus daugiau)

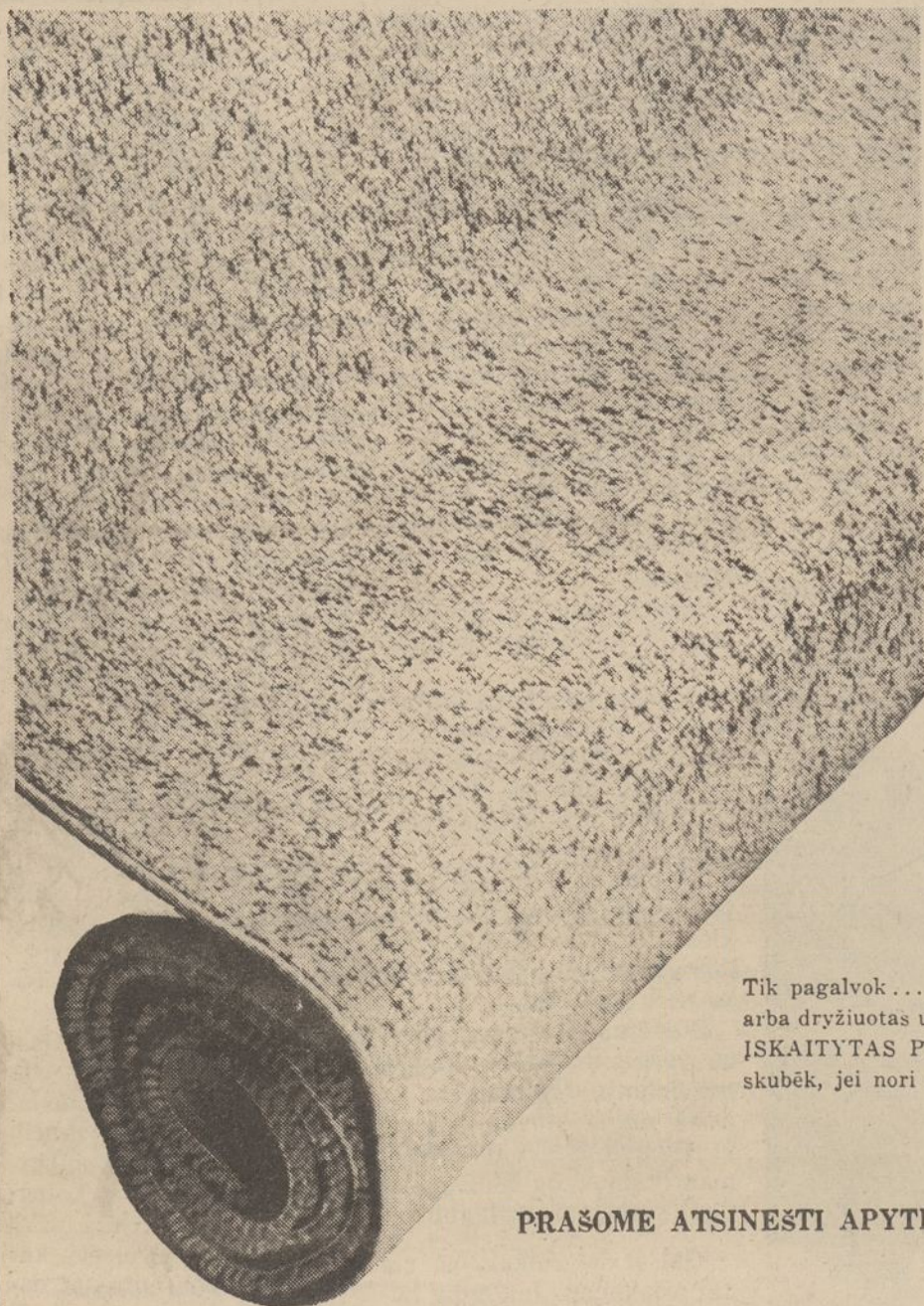
EAGLE ŽENKLAI PADIDINA SUTAUPAS

the **MAY** cos **(2) BASEMENT** stores

Specialus užpirkimas! Gamintojo išpardavimas!...

Gerės kokybės 12 pėdų pločio vilnonis Pile Broadloom

Nuo sienos iki sienos

179.⁹⁵

30 kvadr. jardų

- Į kainą įskaitytas pamušalas ir specialistų atliekamas paklojimas
- Nieko daugiau nereikia pirkti
- Ribotas kiekis

Solid Colors:

- Sandalwood
- Gold
- Rose Beige

Tweeds:

- Russet
- Wheat
- Heathstone
- Charcoal

Tik pagalvok... 100% vilnonis Pile Broadloom vientisų spalvų arba dryžuotas už žemą, žemą kainą, po \$6.00 už jardą. KAINON ĮSKAITYTAS PAMUŠALAS IR SPECIALISTŲ DARBAS. Pa-skubėk, jei nori gauti geresnį, nes kiekiai yra riboti.

PRAŠOME ATSINESTI APYTIKRIUS KAMBARIO ISMATAVIMUS

Gaila, užsakymai paštu ir telefonu nepriimami

The May Co.'s Basement Rug Department, Downtown and On the Heights

I. J. SAMAS JEWELER

Šveicariški ir geriausi Amerikos laikrodžiai. Laikrodžių taisymas. Brangenybės. Įvairus dovanų pasirinkimas.

7007 Superior Ave. Greta Ezella Theatre

Telef.: EX 1-3969. Bute: WA 1-2354

EAST CLEVELAND-EUCLID & SUPERIOR AVE.

SAVINGS
EARNOPEN EVERY SATURDAY
UNTIL NOON

4%

SUPERIOR
SAVINGSACCOUNTS
INSURED TO
\$10,000HOME AND
REMODELING LOANS

CORNER 68TH—SUPERIOR AVENUE

JAKUBS & SON

FUNERAL HOMES

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs

Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai
35 metai simpatingo ir rimto patarnavimo.

6621 Edna Avenue
EN 1-1763

936 East 185 St.
KE 1-7770

CLEVELANDE ir apylinkėse

• Į jaunųjų menininkų — dainininkų, smuikininkų ir baletų šokėjų konkurso koncertą atvyksta J. Bačiūnas, Vilties Draugijos pirm. Dr. J. Bartkus, Tautinės Sąjungos pirm. E. Bartkus su ponia, Dr. J. Paplėnas, Jonas Rimkūnas iš E. Chicago ir kt. Laukiama svečių ir iš kitų lietuvių kolonijų.

Konkurso koncertas įvyksta jau šį šeštadienį. Įsigykite bilietus iš anksto, kad prie įėjimo nebūtų susigrūdimų. Programa prasidės punctualiai, visi prašomi nevēluoti.

• Lietuvių Bendruomenės antrosios apylinkės valdyba, per būrelio vadovą A. Mikoliūną, Vasario 16 Gimnazijai aukojo \$25.00.

• Į deimantinį SLA seimą būtinai turėtume pasiųsti 136 kuopos atstovus. Tam tikslui kviečiamas gegužės 15 d., 11 val. 45 min. visuotinis kuopos narių susirinkimas Lietuvių salėje.

Numatyta svarbi, nors ir trumpa paskaita, naujų narių įvedinimas ir dar šis tas... narių malonumui.

Atsilankykime visi ir būkime punctualūs, kad suskubtume ir į Lietuvos Steigiamojo Seimo minėjimą.

• K. Senikas įsijungė į jaunųjų menininkų konkurso rėmėjus.

• Žaidimo klubo tinklininkės praėjusį sekmadienį dalyvavo Northeastern Ohio pirmenybėse, kuriose dalyvavo 10 geriausių tinklinio komandų. Žaidietės laimėjo pirmąją premiją ir gavo gražią taurę.

VILLA RUTA

prie Pymatuning ežero vasaravimo sezoną pradeda birželio 15 d. Taigi jau pats laikas rezervuoti vietas poilsiui, žvejybai, maudimuisi.

Norintieji jau dabar savaitgalius praleisti ar iškylas surengti, susitarkite iš anksto su V. Nagevičiene — WH 2-4500.

Villa Rūta pasiekama važiuojant 6 keliui iki Andover. Paskui 85 iki Lake Rd. Pasukus į kairę už ¼ mylios ir yra Villa Rūta.

Reikalingas

3 mieg. butas East pusėje. Visi suaugę. Tel. HE 2-0912. (56)

Savininkas parduoda namą Dvigubas, po 5 ir 5 kamb. Gaso šildymas. Netoli Šv. Jurgio bažnyčios — 1326 Giddings Rd. (61)

Parduodamas namas

6 kamb. ir vonia. E. 124 St., į šiaurę nuo St. Clair. Prieinama kaina. Šaukti: GL 1-6857. (55)

NAMAI NAUJOS PARAPIJOS RAJONE

Plytinis, 3 miegamųjų, su įrengtu kambariu rūsyje.

* Medinis, 2 miegamųjų, labai švarus ir geras mažai šeimai.

* 7 kambarių erdvus namas labai ramioje gatvėje.

* Turime gerą pasirinkimą naujų vienos ir dviejų šeimų namų.

EAST SHORE REALTY
Juozas Mikonis — Realtor
780 E. 185 St. IV 1-6561
Namų telef. MU 1-2154 (55)

KONKURSO

KONCERTAS

Dalyvaukit ir padėkit išrinkti pačius geriausius

Koncertas įvyksta

Slovenian Auditorium

6417 St. Clair Ave., Cleveland.

Padžia 7 val. vak.

Rengia Dirva

Kviečiame gausiai dalyvauti Clevelando ir viso Ohio lietuvių. Taip pat laukiame svečių iš Detroito, Pittsburgho ir kitų lietuvių kolonijų.

Bilietai po \$2.50, \$2.00, \$1.50 ir moksleiviams po \$1.00

Po koncerto šokiai, grojant Korp. Neo Lithuania orkestrui, vaisės turtingame bufete ir kitos pramogos.

BILJETUS ĮSIGYKIT IŠ ANKSTO, KAD TURĖTUMĖT GERESNĘ VIETĄ

Balsavimo lapeliai geriausiems menininkams išrinkti bus duodami prie įėjimo.

SAULIUS ALKATTIS

LAIMA BILDUŠIENĖ

GENOVAITĖ ANTANAITYTĖ

DAIVA OŽINSKAITĖ

BRIGITA PUMPOLYTĖ

ONA BLANDYTĖ

TERESĖ STASAITĖ

VITA VALIKONYTĖ

LIVJA KASPERAVIČIŪTĖ

Maironio lituanistinės mokyklos Brooklyne dešimtmetis

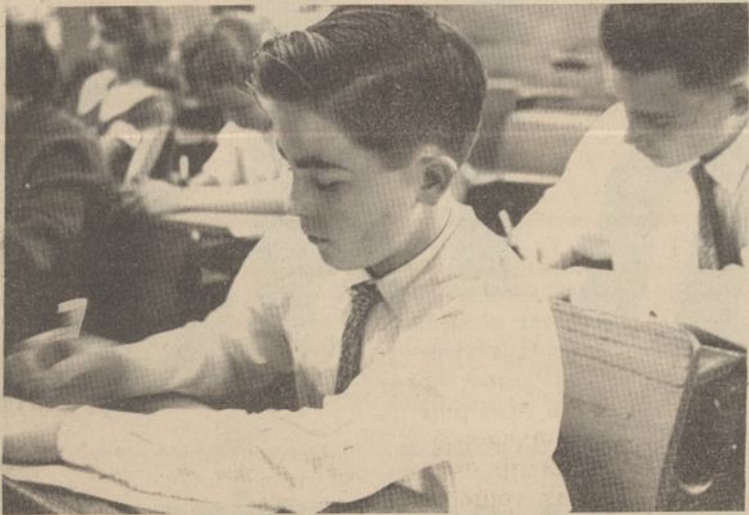
Iškilmingą ir plačios apimtį dešimtmetį minės Maironio lituanistinė mokykla Brooklyne, N. Y., kurios programoj bus ČIURLIONIO ANSAMBLIO KONCERTAS, dalyvaujant solistams A. Stempužienei ir S. Verikaičiui. Koncertas įvyks gegužės 21 d., 7 val. 30 min. vakare, Academy of Music Opera House salėje, 30 Lafayette Ave., Brooklyn 17, N. Y. Čia telpa 2300 žmonių.

Mokyklos tėvų komitetas, kurį sudaro pirm. A. Samušis, V. Oniūnas, P. Leveckienė, L. Semaška, Vasiliauskas ir Didžpiningaitienė, visai pelnytai ėmėsi tokį didelį užsimojimų, įspūdingai atžymėdami 10-

Mokytojai dėsto pagal Liet. Bendruomenės Centro valdybos nustatytą lituanistinę mokykloms programą, pritaikydami ją dabartiniam mokinių pajėgumui.

Maironio mokyklos sukaktis bus gražiai atžymėta, jei visi newyorkiečiai tai supras ir į rengiamą Čiurlionio ansamblio koncertą atsilankys. Programa numatyta nauja.

Gegužės 21-jį diena visiems New Yorko lietuviams, branginiams lietuvišką žodį, dainą, besisielojantiems mūsų tautos ateitim, tebūna didelė šventė, kurioje iš ryto Apreiškimo par. salėje vyks mokyklos baigimo aktas - minėji-

Maironio lituanistinės mokyklos mokiniai pamokos metu: Pranas Ažuolas ir Kazimieras Snieška, V. Maželio nuotrauka

ties metų pedagoginį darbą. Juk tai ne eilinė kokia atkurta draugijė, o lietuviško auklėjimo, mūsų tradicijų, kultūros, lietuviybės tęstinumo židinys, kurio pagrindu yra tolimesnis lietuvių kultūros klestėjimas išsivijoję.

Džiugu, kad vis dar atsiranda mokytojų, sutinkančių po sunkaus fabriko darbo tose vargo mokyklose dirbti, bet liūdina, kad ne visi jaunieji lietuviukai jas lanko dėl tėvų abejingumo. O čia jie, be lituanistinių dalykų, išmoka gerbti savo mamytės, kurių garbei kiekvieną pavasarį mokykloje suruošia motinos šventę su specialiai paruošta programa, mokytojų pastangomis jie pamini Vasario 16 dienos iškilmes ir visas mūsų tautos šventes.

Lituanistinė mokykla mūsų mažieji mokosi ne vien rašyti, skaityti, pažinti savo tėvų kraštą, bet ir lietuvišką tradiciją, tautinių šokių dainų ir susiranda lietuvių draugų. O gerai žinome, kad vaikystės, mokyklos draugai lieka ilgiausiai atminty ir artimiausi už visus kitus.

Maironio lituanistinės mokyklos per savo dešimtmetį išleido 6-ias mokyklą baigusių laidas. Pirmasis vedėjas buvo dr. A. Šerkšnas, o dabar jau trečietai vadovauja Elena Ruzgienė. Šiuo metu lanko 114 vaikų ir jaunuolių. Patalpas mielai duoda Apreiškimo parapijos klebonas R. Pakalnis.

Mėgiamiausios mūsų jaunimo pamokos greičiausiai yra tautiniai šokiai, kurių per eilę metų sėkmingai moko Jadvyga Matulaitienė. O taip pat lietuviškos dainos bei muzika, kurių mokymui daug pasišventimo ir sielos įdėda jaunas ir gabus muzikas Vytautas Strolia.

Maironio lituanistinės mokyklos mokiniai, sudarę tautinių šokių grupę. Pirmoj eilėje: Guoda Kašubaitė, Laima Minkūnaitė, Jūratė Kleivaitė, Marija Ažuolaitė, Antrojo eilėje: Rūta Ruzgaitė, Vita Gerdytė, Teresė Bendoriūtė, Trečiojo eilėje: Pranas Ažuolas, Kazimieras Snieška, V. Maželio nuotrauka

KAS IR KUR?

• A. a. Dr. Juozapui Januškevičiui mirus, jo bičiuliai ir mokiniai, gyveną Bostone ir Worcesteryje, didžiai vertindami velionies pasišventimą jaunimą mokant, vietoje užuojautos jo šeimai, pasiuntė \$62.00 Vasario 16 gimnazijai.

• Ant. Diržys, Neo Lithuania Korporacijos Filisterių Sąjungos pirmininkas, atsiuntė Dirvai paremti \$10 auką. Šiuo metu jis pakeitė adresą ir pastoviai apsigyveno: 211 Vanderbilt St., Brooklyn 18, N. Y. Telef.: GE 6-0166.

• Pedagoginiam Lituanistikos Institutui per Instituto Globos Komiteto išdininką tėvą J. Kubilių, SJ, Tautinės Sąjungos Chicagos skyrius paskyrė metinę stipendiją (40 dol.), dr. Bobelis aukojo 10 dol., Val. Ploplys — 5 dol. Visiems lituanistinio švietimo rėmėjams Institutas nuoširdžiai dėkoja. Pusmetinę stipendiją (20 dol.) paskyrė ne ateitininkų "Giedros" korp., kaip anksčiau buvo paskelbta, bet vyresniosios giedrininkės. Dėl įsivėlusio netikslumo gerb. giedrininkės atsiprašomos.

• A. Tveras, iš Chicagos, mokėdamas metinę prenumeratą atsiuntė ir \$5.00 auką.

• Lietuvoje, praėjusių metų pabaigoje, mirė Mikas Jurašaitis, N. Lietuvoje dirbo bankuose — šilutėje ir Vilniuje. Mirė skilvio vėžiu.

• Aleksandras Žemaitis, vienas iš Lake Park Hotel savininkų Asbury Park, N. J., mokėdamas metinę prenumeratą atsiuntė ir \$5.00 auką.

• H. Gavorskas, iš Venezuelos, mokėdamas metinę prenumeratą, atsiuntė ir \$5.00 auką.

Kas Dirvos neskaito — daug nustoja!

Paraginkit savo pažįstamus užsiprenumeruoti DIRVĄ.

Naujiems skaitytojams prenumerata metams tik 8 doleriai

St., Woodhaven 21, N. Y., tel. MI 2-1838. Bilietų kainos nuo 1,50 — 4 dol.

E. Čekienė

Simo Velbasio baletų studijos mokinės Kristina Žebrauskaitė, Audronė Tamošiūnaitė ir Daiva Geštaitaitė, gegužės 15 d. Chicagoje įvykstančiame baletų vakare šoks "Užburtoji fleitoj".

DETROITO LIETUVIŲ ŽINIOS

Į tautybių mitingą

Šių metų gegužės 12 dieną, ketvirtadienį, 8 val. vakare Veteran's Memorial Building salėje, 151 W. Jefferson St., miesto centre, įvyks visų Detroito esančių tautybių gausus mitingas. Jame bus priimtos rezoliucijos dėl sovietų pavergtų kraštų išlaisvinimo. Šios rezoliucijos bus įteiktos JAV prezidentui Washington, prieš jam išvykstant į didžiųjų konferenciją, įvyksiančią šio mėn. 16 dieną Paryžiuje.

Šis mitingas turėtų būti masinis. Kiekvieno lietuvių šventa pareiga jame dalyvauti, kad būtų užpildyta ne tik salė, bet ir netilptų. Kalbėtojais bus JAV senatoriai ir kiti pareigūnai. Įėjimas laisvas. Visų pareiga dalyvauti.

A. Musteikis

Sezono atidarymo proga

Gegužės 15 d. kviečiami visi atvažiuoti į Nidos vasarvietę, kuri randasi prie Lobdell ežero ir arti Silver Lake Rd. 4 mylios nuo 23 kelio. Iš visur lengvai pasiekama. Iš Detroito geriausia važiuoti U.S. 16 keliu iki 23 juo į šiaurę Flinto link iki Silver Lake Rd., čia suktis į kairę, pervažiuoti Linden miestelį ir už dviejų mylių prie Nidos iškabos suktis į kairę ir toliau pagal jas važiuoti. Įvažiavimas visiems veltui.

Tarptautinis laisvės festivalis

Šiais metais Detroito ir Windsore tarptautinis laisvės festivalis prasidės birželio 25 d. ir tęsis iki liepos 4 d. Jame dalyvaus 52 tautybės. Lietuviams šiame festivalyje vadovaus L. B. Detroito apylinkės valdyba, kuri yra nutarusi lietuvius atstovauti šiose šakose:

a) Tautinių išdirbinių parodoje, birželio 26, 27 ir 28 d. Jai suorganizuoti yra pavesta VI. Paužai ir pakviesta V. Veselka ir J. Jasiūnas prisidėti patarimais ir dirbiniais.

b) Tautybių pasirodyme, birželio 26, 27 ir 28 d. Atstovauti pakviesta tautinių šokių grupė šilainė, vadovaujama G. Gobienės.

c) Tautybių eisenoje (parade), birželio 30 d. Atstovauti yra prašomas visas Detroito lietuviškas jaunimas. Numatoma turėti vieną, tautiniais motyvais papuoštą vežimą.

d) Festivalio karalienės rinkimuose, birželio 28 d. Visos festivalyje dalyvau-

jančios tautybės yra prašomos pristatyti po vieną kandidatę, iš kurių bus išrinkta festivalio karalienė. Kandidatės turi būti virš 19 metų amžiaus, nevedusios.

Kas turėtų kokių sumanymų, patarimų ar galėtų kuo nors prisidėti prie šio lietuvių pasirodymo pasiekimo, prašoma pranešti bet kuriam LB valdybos nariui.

Č. Staniulis

PAIEŠKOMI

Aglinskas, Vytautas, Adomo sūnus.

Ambraška, Vacys, gyvenęs Kazokų km., Survilaiškio val., Kėdainių apsk.

Ausevičienė-Dėdelytė, Ona, iš Totorklemio km, Kaupiško val., Vilkaviškio apsk.

Biekšienė-Aukštuolytė, Marija, Jono dukterė, ir vyras Biekšis, Adomas.

Dementavičius, Antanas, Kazio sūnus, iš Dainavos km., Kauno apsk.

Jacevičius, Juozas, ir jo sūnūs Aloizas ir Juozas.

Jankauskaitė, Julijona ir jos sesuo Maskaliūnienė, Zuzana, Juozo dukterys.

Kastantinavičienė, gimininga Jankauskam.

Kemeža, Andrius, žmona Prana, ir sūnus Mindaugas, 1945 metais buvę Dreždene, Vokietijoje.

Kunigėlis, Kazys, Jono sūnus. Leonavičius, Viktoras, gimęs Šetoje 1919 m.

Maskaliūnienė - Jankauskaitė, Zuzana, ir jos sesuo Julijona, Milkus, Jonas, Antano sūnus, iš Girkalnio m., Raseinių apsk.

Navickas, Jonas, iš Liudinavo. Pakėnas, Petras ir dukterė Ona, gyveno Worcester, Mass.

Tamašauskis, Stasys-Juozas, Motiejus sūnus, iš Girkalnio m., Raseinių ap.

Ieškomieji arba apie juos žinantieji maloniai prašomi atsiliepti:

Consulate General of Lithuania
41 West 82nd Street
New York 24, N.Y.

SPORTAS

PABALTIEČIŲ PIRMENYBĖS

Gegužės 14-15 d. Chicagoje bus pravestos pabaltiečių krepšinio, tinklinio ir stalo teniso pirmenybės. Šias pirmenybes rengia Pabaltiečių Sporto Federacija. Technišku pravedimu šiemet rūpinasi latviai. Pirmenybės bus pravestos OLIVET INSTITUTO patalpose, 1441 N. Cleveland Ave.

Pirmenybių tvarkaraštis: Gegužės 14 d., šeštadienį, 10 val. individualinės ir komandinės stalo teniso varžybos; 2 val. p. p. Lietuviai — Estai, vyrų tinklinis; 3:15 val. Estai — Latviai, vyrų tinklinis; 4 val. Iškilmingas pirmenybių atidarymas, dalyvaujant visiems pirmenybių dalyviams 4:30 val. Lietuviai — Latviai, vyrų tinklinis; 5:30 val. Lietuviai — Latviai, moterų tinklinis.

Gegužės 15 d., sekmadienį, 2 val. p. p. Lietuviai — Latviai, jaunių krepšinis; 3:15 val. Lietuviai — Latviai, vyrų krepšinis.

Pereitais metais pabaltiečių pirmenybėse lietuviai iškovojo pirmas vietas jaunių, vyrų krepšinyje ir moterų tinklinyje. Reiktų manyti, kad bent tokias pat pergalės bus įmanoma ir šiemet atsiekti. Šiemet didelį susidomėjimą kelia vyrų krepšinis, nes yra patirta, jog latviai pirmenybėms sukvietė pačias savo iškiliasias pajėgas. Kaip žinoma, latviai yra laimėję tik 1957 m. 1958 ir 1959 m. pergalės atiteko lietuviams.

Į pirmenybes visi kviečiami skaitlingai atsilankyti ir moraliai paremti savuosius sportininkus.

P. Ptl.

GEGUŽĖS MĖNESIO MARGUTIS

Gegužės mėnesio "Margutis" jau pasiekė savo skaitytojus. Viršelis papuoštas dail. A. Rūkštelės paveikslu, skirtu motinos dienai. Turinyje Lietuvos konsulas Dr. P. Daužvardis patiekia savo minčių apie Lietuvos išlaisvinimo galimybes, kurios, anot jo, palaipsniui, tegu ir pamazų, didėjančios. Šia proga konsulas pasisako ir prieš turistines keliones į okupuotąją Lietuvą. A. Musteikis patiekia visą eilę konkrečių pasiūlymų ALTo reikalui ir siūlo jį reformuoti. Dr. Steponas Biežis rašo sveikatos klausimais, Br. Kviklys patiekia vaizdų Ruginių vietovės aprašymą, Stasys Pilka recenzuoja Al. Kutkaus atsiminimus "Dainininko dalia".

Toliau, randame apščių žinių iš Lietuvos istorijos.

Margutis išeina kiekvieną mėnesį, gausiai iliustruotas. Jo metinė prenumerata \$5, užsisakant — tik \$8. Redakcijos ir administracijos adresas: 6755 So. Western Ave., Chicago 36, Ill. (sk.)

Lietuvių mėgiama Jono Mildažo vasarvietė Beverly Shors, Ind., kur ežero pakrantės labai primena Lietuvos pajūrį.